

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita:

-

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita:

Saattaa aiheuttaa pienelle ryhmälle ongelmia, jos he saavat ennen vammautumista kevyesti sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita ja vammautumisen jälkeen tarvitsevat enemmän palveluita vammaispalvelulain mukaan. Tämä asettaa heidät epätasa-arvoiseen tilanteeseen.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Hallituksen esitykseen tulisi selkeästi kirjata, että mikäli henkilö on saanut Vammaispalvelulain mukaisia palveluita hänen tulisi saada ne myös tulevaisuudessa Vammaispalvelulain mukaisina palveluina, ellei henkilön oma terveydenhuoltoon liittyvä etu vaadi, että palvelut on annettava yleislainsäädännön mukaisena hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisen luottamuksensuojan perusteella.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Hallituksen esitykseen tulisi selkeästi kirjata, että mikäli henkilö on saanut Vammaispalvelulain mukaisia palveluita hänen tulisi saada ne myös tulevaisuudessa Vammaispalvelulain mukaisina palveluina ellei henkilön oma terveydenhuoltoon liittyvä etu vaadi, että palvelut on annettava yleislainsäädännön mukaisena hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisen luottamuksensuojan perusteella.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Hallituksen esitykseen tulisi selkeästi kirjata, että mikäli henkilö on saanut Vammaispalvelulain mukaisia palveluita hänen tulisi saada ne myös tulevaisuudessa Vammaispalvelulain mukaisina palveluina, ellei henkilön oma terveydenhuoltoon liittyvä etu vaadi, että palvelut on annettava yleislainsäädännön mukaisena hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisen luottamuksensuojan perusteella.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

-

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

-

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Hallituksen esitys ei ole yksiselitteinen niiden henkilöiden kohdalla, joiden palvelut ikääntymisestä johtuvista syistä voisivat siirtyä erityislainsäädännön piiristä yleislainsäädännön piiriin. Tämä yksiselitteisyyden puute antaa mahdollisuuden siirtää henkilö erityislainsäädännön piiristä yleislainsäädännön piiriin Hyvinvointialueen taloudellisen harkinnan perusteella, mikä ei ole vammaisen henkilön kannalta suotavaa myöskään hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisen luottamuksensuojan takia. Tästä syystä lakiehdotukseen tulisi selkeästi kirjata:

Mikäli henkilö on saanut Vammaispalvelulain mukaisia palveluita hänen tulisi saada ne myös tulevaisuudessa Vammaispalvelulain mukaisina palveluina, ellei henkilön oma terveydenhuoltoon liittyvä etu vaadi, että palvelut on annettava yleislainsäädännön mukaisena hallintolain (434/2003) 6 §:n mukaisen luottamuksensuoja huomioiden.

”Vammaisen henkilön määritelmää esitetään yksinkertaistettavaksi siten, että sen kirjoitustapa vastaisi voimassa olevan vammaispalvelulain määritelmää. Määritelmä kattaisi kaikki hyväksytyt

vammaispalvelulain soveltamisalasäännökseen sisältyneet toimintarajoitteet, joita ovat fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen ja aisteihin liittyvä toimintarajoite.”

”Sosiaalisen toimintarajoitteen käsite on koettu valmisteluvaiheessa vaikeaksi hahmottaa.”

On totta, että itse UNCRPD:n artiklassa 2 ei mainita sosiaalista vammaisuutta. Kuitenkin esimerkiksi vammaissopimuksen yleiskommenteissa 1, 2, 6 ja 7 mainitaan psykososiaalinen vammaisuus, joka käsittää nimenomaan kommunikaatioon ym. liittyvät rajoitteet. Sosiaalinen, tai psykososiaalinen vammaisuus eivät ole siis ennestään tuntematon tai hallitsematon käsite. Yleiskommentit kertovat, miten sopimusta tulkitaan eri tilanteissa. On nähty tarpeelliseksi nostaa esille, että erityisesti vammaiset henkilöt, joilla on vaikeuksia itsensä ilmaisussa, sosiaalisessa kanssakäymisessä ja kognitiivisissa tehtävissä tulisi huomioida myös sopimuksen osalta.

On tunnistettu, että nykyisen vammaispalvelulain sanamuodot jättävät väliinpuotoajajoukon, joka nimenomaan koetaan kuuluvaksi sosiaalisen vammaisuuden alle. Uuden vammaispalvelulain yksi tavoite oli ottaa mukaan väliinpuotoajat, eli juuri sosiaalisen vammaisuuden käsitteen alla olevat (mm. autismin tai neurokirjolla olevat henkilöt ja aivovammutuneet henkilöt). Miten samalla voimassa olevalla lain terminologialla siis toteutettaisiin tällä hetkellä näiden väliinpuotoajien mukaan ottaminen, jos heitä ei laissa mainita.

Jos nimenomaan sosiaalinen vammaisuus terminä koetaan hankalaksi hahmottaa, voidaanko puhua psykososiaalisesta vammaisuudesta, kuten myös yleiskommenteissa. Yleiskommentit avaavat myös psykososiaalisen vammaisuuden käsitettä. Käsite on myös yleisesti käytössä tutkimuksessa.

Puhakka Päivi
Aivovammaliitto - toiminnanjohtaja